

városok e téren igen szép tevékenységet fejtenek ki, ami a városbeli magántőke alkalmazásában álló munkásság életviszonyaira is javító hatást gyakorolt. Hogy nálunk e téren mi sem történt, annak oka abban rejlik, hogy a községi üzemek átvétele első sorban pénzügyi érdekekhez fűződött és a tanács, hogy csak a jövedelmezőséget és új vállalatok megváltásának lehetőségét ne csökkentse, az üzemek munkásságát a régi magánvállalkozók által létesített viszonyok között tartotta meg. Taktikai és pénzügyi okok okozták tehát e hiányát a főváros szociálpolitikájának, továbbá annak a distinciónak a hiánya, hogy közüzemeknél a városnak le kell mondania arról a jövedelemről, amelyet a magánvállalkozás a munkások megrövidítése árán szerez magának és csak a vállalkozó által még ezenfelül elért jövedelemre tarthat a város igényt.

A nagy szociálpolitikai alkotások között a lakásügyi intézmények voltak azok, amelyek létesítésére először került sor. A lakásügy egyáltalában az a szociális kérdés, amely a hatósági beavatkozást mindenütt elég korán vonta maga után és nálunk is több évtizedes múltra tekinthet vissza a lakások zsúfoltságának megszüntetésére irányuló törekvés. Hogy ennek a törekvésnek azelőtt semmi sikere sem volt, annak oka az általános tartós lakáshiányban keresendő, amely a zsúfoltság megszüntetését lehetetlenné tette a kellő számú olyan üres lakás hiányában, amelybe a zsúfolt lakásokból kilakoltatottak elhelyezkedhetnek. Ez a pozitív lakásügyi alkotás a hatósági kislakások építésével szintén az elmúlt évtized eredménye. Ismeretes dolog, hogy e lakások bérbeadása önköltségen történik, amit az állandó adómentesség feltételül az 1908. évi XLVIII. t.c. 12. §-a is előír. Mint mindenütt úgy nálunk is kölcsönpénzből fedezi a város ez építkezéseket, minthogy pedig a lakások béreibe természetesen a kölcsön törlesztése és kamatai is bennfoglaltatnak, a fentartás és kezelés költségein kívül a városra nézve nem jelent ez az akció egyebet, mint a kölcsön közvetítését a pénztézetektől az illető lakások lakói részére. Megmarad e mellett természetesen a kockázat, amely azonban a bérek alacsonyága következtében csaknem elesik, mivel a lakók érdekében áll, hogy az olcsóbb lakásban megmaradhassanak és a pontatlan fizetés által magukra vont felmondás következtében ne tegyék ki magukat a jóval drágább magánbérházban való lakás kényszerűségének. Nem is tesz ki a néha méltányosságból megengedett fizetési halasztás folytán kint levő hátralékos összeg 100 koronánál sohasem többet. A ma használatban álló lakások összes száma 2501. Ez a szám azonban még mindig nem csökkentette eléggé a házbérek magasságát, ami annak a következménye, hogy a legutóbbi évtized folyamán a fővárosból a környező falvakba kiköltözött családok a magas közlekedési költség miatt legnagyobb részt visszaözoúnlnek a fővárosba és elfoglalják a hatósági kislakásokba költözöttek által üresen hagyott lakásokat. Am ez az állapot még hosszabb ideig fog így tartani, ezért szerény nézetem szerint nincs helye a zsúfoltság megszüntetésére teendő lakásrendőri intézkedések további halogatásának, annál kevésbbé, mert a vidékről való beözoúnlés a fővárosba oly nagy és oly tartós hogy a kellő számú lakás hiánya címén még évtizedek múlva sem volnánk abban a helyzetben, hogy a zsúfoltságon segítsünk.

A lakáspolitikán kívül, amely elég szerencsésen kerül a főváros szociálpolitikai alkotásai között időrendben első helyre, most már nem szabad a fővárosnak egy másik elsőrendű fontosságú társadalmi problémának, a munkanélküliség enyhítésének kérdését elodáznia. Erre nézve a székesfőváros polgármesterének, dr. *Bárczy Istvánnak* az elmúlt év végén a költségvetés: előterjesztése alkalmával mondott beszédében azt az

A főváros szociálpolitikája.

Írta: dr. *Sidó Zoltán*, székesfőv. s.-fogalmazó.

Budapest főváros közigazgatása az elmúlt évtized folyamán csaknem észrevétlenül egy új ággal bővült: a szociálpolitikával. A lakosság alacsonyabb kereseti viszonyok között élő rétegei a gazdaságilag erősebbekkel folytatott küzdelmükben ezideig édes-kevés segítségre találtak azokban az életviszonyokban, amelyek a községi hatósági tevékenység rendelkezése alá tartoznak. Az egyes községi pártok ugyan általánosságban mindig eléggé fogadkoztak, hogy a „lakosság széles rétegei” javán készek munkálkodni, sőt néhol egy-egy konkrét intézmény is volt a választási programokra írva: történni azonban alig láttunk valamit a demokratia párt megerősödése előtt. Ez a párt volt a főváros életében az első, mely a gyengébb gazdasági helyzetű lakosság védelmére szolgáló intézmény tervszerű kiépítését nemcsak felvette programjába, de azok megvalósításért kemény küzdelmet is folytatott.

Ennek a szociálpolitikai tevékenységnek az irányát és eredményeit vizsgálva, abban arra a feltűnő jelenségre kell bukkanunk, hogy az nem a városi üzemek munkásain kezdődött meg, sőt ezek még ma sem részesülnek kellő figyelemben, noha a német és angol

ígéretet találjuk, hogy a tanács e kérdéssel legközelebb foglalkozni fog. És noha a napilapok ellenkező közleményei ellenére ki kell jelentenünk, hogy ez irányban még semminemű hivatalos állásfoglalás nem történt, hinni szeretjük, hogy ebben a nagyfontosságú kérdésben sem valami apró és csekély körben ható intézmény létesítését fogja a tanács és a közgyűlés elhatározni, hanem a kérdés jelentőségéhez képest az egyetlen megfelelő rendezésre, a munkanélküliség esetére való biztosítás behozatalára fogja magát rászánni.

Ehhez a két főintézményhez, amely egyúttal irányát is megszabja a főváros szociálpolitikájának, számos kisebb körre terjedő intézmény kapcsolódott és van létesítőben, hogy csak az újabbak közül említsünk néhányat a hatósági eselédközvetítő, a hatósági jogvédő és tudakozó intézet*), a napközi otthoni és az iskola-nővér] intézmény. A lakáspolitikát még a munkás-kerteknek és a lakók hatósági segítségére! létesített fogyasztó szövetkezeteinek kell sürgősen kiegészítenie.

A szociálpolitikai hatású, de más közigazgatási ágakba tartozó intézmények között nagyfontosságú a közlelmzés terén a községi kenyérgyár létesítése, mely azt a célját, hogy a kenyér árának leszállítását város-szerte elérje, be is töltötte. Az adózás igazságosabb alapokra fektetését célzó intézmény az üres telkek és az ingatlanok értékemelkedésének megadóztatása, mely azonban még máig is függőben van.

Ezekből láthatjuk, hogy a kisebb keresettel bíró lakosság védelmére még elég kevés intézményt létesített a főváros és ilyenemű berendezései sorából még számos fontos intézmény hiányzik, viszont tekintve az új korszak uralmának rövidségét meg lehetünk elégedve az elért eredménnyel és ha a törvényhatósági bizottság a megkezdett útról le nem tér, remélhetjük, hogy rövid idő alatt pótolhatjuk elődeink mulasztásait.

*) A főváros a szegényjogon való perlés gyökeres reformját tervezi, mely egész új alapokon (kerületenként) rendezné ezt a fontos ügyet. Az ügyre visszatérünk. (A szerk.)